

Још од 1986. године започеле су жустре полемике о последицама гајења и коришћења у прехрани генетички модификованих биљних и животињских организама. Прогнозе су да је у свету 2010. године генетичким модификованим биљкама засејано 150 милиона хектара. Земље ЕУ и део света донели одлуке о обавезном обележавању хране од ГМО

Док су једни "за", а други "против" гајења генетски модификованих биљака, и у време када се људска популација повећала за две милијарде становника, а то ће се дешавати и у периоду све до 2050. године, све чешће се разговара како обезбедити довољно хране за све.

У циљу нарасле људске популације И све веће потребе за храном неопходно је да се њена производња већ за наредних пет година - удвостручи. Најбржи раст производње хране може да се постигне применом нових биотехнолошких метода, односно производњом ГМ хране! У свету се шире поља под генетски модификованим биљкама па се на нашој планети под овим културама, понајвише сојом и кукурузом, сеје чак 150 милиона хектара (пре пола деценије то је било 81 милион хектара). Највеће површине под ГМО имају САД, чак 59 одсто од укупних ГМО површина, затим Аргентина 20, Канада и Бразил по шест и Кина пет одсто. Од култура највише заузима соја, чак 60 одсто површина, затим кукуруз 23 одсто и памук 11 одсто.

Мултинационалне компаније које у генетичко инжењерство улажу огроман новац и у потпуности контролишу трансгене биљке од њиховог развоја до комерцијализације. окривљене су за стварање генетичког империјализма.

Циљ Србије је да истраје против ГМО

Наш циљ мора бити да истрајемо да се у Србији не гаје генетски модификовани организми. Примера ради, протеклих година у Војводини је обављена контрола да ли има ових усева. Од 2003. године сваке године се пронађу површине до 1.000 хектара где се углавном сеје генетски модификована соја која није била пријављена приликом сетве, што значи да је илегално гајена. Део тог рода, одмах се уништава, али ипак не све. У

2004. години пронађено је око 70 хектара под овим усевом. Током 2005. године у околини Шапца пронађена је ГМО соја, чак је тадашњи помоћник министра за пољопривреду Републике Србије Данило Голубовић изразио је сумњу да се овај усев налазио и на 3.500 хектара! Приликом обиласка њива утврђено је да је у 2005. години у Мачви ГМО сојом било засејано 370, а у Војводини 70 хектара. Према Савезном закону о ГМО који је на снази од 2001. година, сви фармери који су на својим њивама засејали било коју генетски модификовану културу, морају је у року од неколико дана уништити. Сељаци су то и одбијали, реаговало је Министарство за пољопривреду Владе Србије које је 5. септембра 2005. године донело одлуку да се:

- организује жетва и предаја ГМО соје уз обавезну и потпуну контролу инспекцијских органа Министарства пољопривреде шумарства и водопривреде са свих парцела на којима је утврђено присуство ГМО соје,

- да се изврши прерада соје у сојину сачму на тај начин да се спречи њено коришћење за сетву и увођење у животну средину уз контролу и надзор инспекцијских органа,

- да се произведена сојина сачма користи искључиво за исхрану стоке сходно Закону у ГМО,

- да се формира комисија састављена од инспекције Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, локалне самоуправе и представника произвођача који ће контролисати спровођење мера.

Гајење само у научне сврхе

У Србији је донет Закон о ГМО 2001. године и њиме је прописано да је рад са генетски модификованим организмима дозвољен само у научне сврхе. Све површине које се сеју у те сврхе - морају бити пријављене.

Пример: Тадашњи Научни институт за ратарство и повртарство у Новом Саду је 1999. године купио лиценцу за производњу ГМ кукуруза и то искључиво у експерименталне

сврхе. Међутим, како су стизале информације о ГМ технологији и да постоји реална опасност да се контаминира целокупна производња, због тога је целокупна производња измештена - на огледно поље на Хавајима! ГМО организмима, приликом испитивања од научника ове установе, до сада нису показали никакву предност над класичним сортама!

Шпанија је једина земља ЕУ која комерцијално узгаја ГМО кукуруз и у којој убрзано расте производња житарица. У 2004. години од 480.000 хектара засејаних кукурузом чак 60.000 хектара је било засејано ГМО кукурузом.

Русија тренутно не производи ГМО на комерцијалној основи, иако њени научници већ годинама проводе експерименте с генетски модификованом стоком и биљкама. Законска регулатива омогућава увоз само уз посебне дозволе.

И у Хрватској се води веома рестриктивна политика према увођењу ГМО у производњу и промет, а од маја 2005. године ова област је и законски регулисана. Међу земљама из овог региона, највећи произвођачи генетски модификованих биљака су Бугарска и Румунија, на чијим њивама се највише гаји генетски модификована соја.

Критичари производње ГМО организама указују на опасност загађења животне средине и нарушавања биодиверзитета. Посебан проблем генетски модификованих усева јесте и полен, који ношен ветром, доспева на веома удаљена подручја и велико је питање како да се од контаминације заштите њиве где се усеви гаје на традиционалан начин. Нарочито је угрожена производња такозване здраве хране, а највећа опасност, свакако, прети од ризика још недовољно испитаних последица у ланцу исхране и по здравље човека.

У већини земаља ЕУ настали су прописи о обележавању ГМО производа и хране од њих. Ти прописи су настали као реакција држава на неповерење потрошача према храни која има порекло од ГМО. У већини земаља ОЕЦД уведено је или је у току увођење неког вида обавезног обележавања ГМО производа. Тако већ сад земље ЕУ, затим Јапан, Аустралија, Нови Зеланд, Кореја, Швајцарска, Чешка, Мађарска, Норвешка и Исланд имају неки тип прописа за обавезно обележавање генетски модификоване хране. Таква храна, обележена је у свету и јефтинија је од друге за 30 до 50 одсто!

У ЕУ постоји велико противљење коришћењу ГМ хране. Ипак, око 27 милиона тона брашна од соје добијеног од ГМ производа годишње се користи у исхрани стоке. Главни извозници су САД, Бразил и Аргентина. Брашно добијено од ГМ соје, долази и у нашу земљу па се њиме храни стока. Примера ради, у време када је Саша Витошевић био савезни министар пољопривреде, непосредно после демократских промена 2000. године, у земљу је стигло око 100.000 тона ГМО соје. Она је стигла као донација из Америке. Познаваоци прилика српског аграра из ЕУ, сад ту чињеницу узимају за доказ, тврдећи да је и наша земља већ загађена са ГМО, када је реч о рекламирању хране без ГМО на просторима Србије.

Нашој земљи нису потребни ГМО производи. На тржишту се највише тражи здрава храна, а то је наша предност и једна врста националног патриотизма у коме се налази будућност Србије, здравље нације и могућност извоза, да такви производи постану српски бренд!

Српска производна на Хавајима

Професор др Мирослав Малешевић из новосадског Института за ратарство и повртарство истиче да даје подршку Привредној комори Србије за идеју да се цела Србија прогласи за подручје где се производи генетски немодификована храна. У том случају све што произведемо имаће третман такозване здраве хране у свету. Када је реч о ономе што извозимо у свет - и то ће имати такав третман а то значи и вишу цену на светском тржишту за 30 до 50 одсто!

Говорећи о генетски модификованој технологији, Малешевић истиче да је Институт купио лиценцу за експерименталну производњу ГМ кукуруза (што дозвољава наш закон) од фирме "Monsanto" пре нешто више од десетак година. Међутим, како смо добијали нове информације о ГМ технологији схватили смо да постоји реална опасност да се контаминира целокупна производња и због тога је веома брзо та технологија измештена на огледно поље на Хавајима где за сада изводимо експерименте под надзором наших стручњака. Међутим, уколико се промене ставови о ГМО, Институт ће бити спреман да се брзо укључи у тај посао. У овом тренутку за тим нема никакве потребе, јер до сада ГМО није показао никакву предност над класичним сортама и хибридикама.

Б. Гулан

(balkanmagazin.com)